

• CAPITOLUL UNU

Fusese o după-amiază de vineri absolut obișnuită sub cerul tropical din Panama, pînă în momentul cînd Andrew Osnard nu dăduse buzna în magazinul lui Harry Pendel, ca să comande un costum pe măsură. Înainte ca Osnard să dea buzna, Pendel fusese același dintotdeauna. Cînd plecase, Pendel devenise alt om. Durata vizitei: șaptezeci și șapte de minute, conform pendulei din lemn de mahon, semnată Samuel Collier din Eccles, una dintre multele relicve istorice ale casei Pendel și Braithwaite Co., Limitada, croitori ai Casei regale, cu sediul anterior în Savile Row, Londra, în prezent pe Vía España, Panama City.

Sau chiar lîngă Vía España. Atît de aproape că nu mai conta. Pe scurt, P&B.

Ziua începuse de la ora șase, cînd Pendel se trezise tresărind la zgomotul ferăstraiei cu panglică, al șantierului, al circulației din vale și al vocii virile de la postul de radio al Forțelor Armate. „Eu nu eram de față, Onorată Curte, erau alți doi tipi. Pe mine m-a lovit primul. A fost cu acordul ei“, pledă Pendel în fața dimineții, pradă sentimentului că pedeapsa era iminentă, deși n-o putea defini prea bine. Își aminti apoi că la opt și jumătate avea întîlnire cu directorul băncii și sări din pat exact în clipa în care soția lui, Louisa, urlă:

– Nu, nu, *nu!*

Își trase cearșaful peste cap, pentru că dimineța era, pentru ea, momentul cel mai rău al zilei.

– De ce nu spui și tu o dată „da, da, da”? o întrebă el în fața oglinzii, cit aștepta ca de la robinet să înceapă să curgă apă caldă. Hai, Lou, un pic de optimism, ce naiba!

Cadavrul de sub cearșaf gemu, dar nu se mișcă, așa că Pendel, ca să se amuze, începu să-i dea replica prezentatorului jurnalului.

Ieri seară, comandantul șef al Forțelor Americane din Emisfera de Sud a reafirmat că Statele Unite vor respecta, în spiritul tratatului și prin fapte, obligațiile ce le revin față de Panama, declară prezentatorul cu o voce gravă și virilă.

– Gogoși, iubituie, replică Pendel, întinzându-și spuma de bărbierit pe față. Dacă n-ar fi gogoși, n-ai insista atît, nu-i așa, generale?

Președintele panamez a sosit astăzi la Hong Kong, prima etapă a unei vizite de două săptămîni în capitalele Asiei de Sud-Est, spuse prezentatorul.

– Aha, e vorba despre șeful tău! strigă Pendel și ridică o mîină săpunită, ca să-i atragă atenția Louisei.

El este însoțit de o echipă de experți în economie și comerț, printre care se află și consilierul pentru planul Canalului Panama, doctorul Ernesto Delgado.

– Bravo, Emie, aprobă Pendel, privind cu coada ochiului la nevasta lui, tot culcată.

Luni, delegația prezidențială va pleca la Tokio, pentru discuții avînd drept scop creșterea investițiilor japoneze în Panama, spuse prezentatorul.

– Cu Emie al nostru în zonă, bietele gheise n-or să aibă timp nici să respire, spuse Pendel cu un glas ceva mai scăzut, bărbierindu-și obrazul stîng.

Louisa se trezi brusc.

– Harry, nu-mi place cînd vorbești așa despre Ernesto, chiar și în glumă.

– Bine, dragă. Îmi pare rău, dragă. N-o s-o mai fac. *Niciodată*, promise el, atacînd zona sensibilă de sub nări.

Dar Louisa nu era mulțumită.

– De ce nu poate Panama să investească în Panama? se plînsese ea, aruncînd cearșaful și ridicîndu-se în capul oaselor, în cămașa de noapte din in alb pe care o moștenise de la mama ei.

De ce să apelăm la *asiatici*? Sintem destul de bogați. Numai în orașul ăsta avem o sută șapte bănci, nu-i așa? De ce nu utilizăm narcodolarii noștri ca să ne construim propriile fabrici, școli și spitale?

„Noștri” nu trebuia luat ca atare. Louisa provenea din zonă și crescuse în zona Canalului, pe vremea cînd această limbă de pămînt de cincisprezece kilometri pe șaptezeci și cinci, înconjurată de panamezi demni de tot disprețul, era o concesiune americană pe vecie, prin termenii unui tratat obținut prin forță. Tatăl ei, un inginer militar care murise între timp, fusese detașat la Canal și se pensionase mai devreme, ca să intre în slujba Companiei Canalului. Mama ei, moartă și ea, fusese profesoară de religie într-una dintre școlile segregacioniste din zonă.

– Știi ce se spune, draga mea, răspunse Pendel, ridicîndu-și lobul urechii și bărbierindu-se sub el.

Se bărbierea ca și cum ar fi pictat, iubindu-și bolurile și pămătufurile.

– Panama nu e o țară, e un cazino. Și-i cunoaștem pe cei ce conduc cazinoul. Tu lucrezi pentru unul dintre ei, nu-i așa?

Na, iar o făcuse! Cînd avea muștrări de conștiință, nu se putea abține, după cum nici Louisa nu putea, de altfel.

– Nu, Harry, nu-i adevărat. Lucrez pentru Ernesto Delgado și Ernesto nu e unul dintre ei. Ernesto e un om cinstit, cu idealuri, care crede în viitorul unei țări libere și suverane în cadrul comunității națiunilor. Spre deosebire de ei, nu e un profitor și nu scoate la mezat moștenirea țării. Asta-l face să fie cu totul deosebit, unic în felul lui.

Rușinat în sinea lui, Pendel dădu drumul robinetului de la duș și încercă apa cu mîna.

– Iar a scăzut presiunea! exclamă el. Așa merităm, dacă locuim pe deal.

Louisa coborî din pat și-și trase cămașa de noapte peste cap. Era înaltă, cu talia lungă, cu părul negru și aspru și cu sîni tari de sportivă. Cînd nu se gîndea la ea, era frumoasă. Dar imediat ce redevenea conștientă, umerii i se lăsau și căpăta un aer trist.

– Ar fi de-ajuns un singur om cinstit, Harry, insistă ea adunîndu-și părul sub casca de baie. Numai de-atît e nevoie pentru ca țara asta să funcționeze așa cum trebuie. Un om cinstit de

calibrul lui Ernesto. Nu un orator în plus, nu un egocentrist în plus, ci doar un bun creștin cu principii etice. Un administrator ca lumea, integru și competent, care să repare drumurile și canalizarea, să rezolve problema sărăciei, a criminalității, a drogurilor și care să păstreze Canalul, în loc să-l vîndă celui care oferă mai mult. Iată la ce aspiră Ernesto din toată inima. Nu ai dreptul să-l vorbești de rău. Nimeni nu are dreptul asta.

Pendel se îmbracă repede, dar ca de obicei cu grijă, și se grăbi spre bucătărie. Dacă Pendelii, ca toți cei din clasa de mijloc din Panama, aveau o mulțime de servitori, un fel de puritanism tacit cerea ca stăpînul casei să pregătească micul dejun. Ochiuri pe pîine prăjită pentru Mark, cornuri și brînză topită pentru Hannah. Și cîteva pasaje din *Mikado*, destul de frumos cîntate, căci Pendel iubea muzica. Mark era gata îmbrăcat și își făcea lecțiile la masa din bucătărie. Pe Hannah o scoase cu greu din baie unde își studia cu îngrijorare un coș de pe nas.

Urmă un concert de plîngerii și de formule de rămas-bun: Louisa, îmbrăcată, dar în întîrziere la serviciul de la Centrul Administrativ al Comisiei Canalului Panama, sare în Peugeot-ul ei, în timp ce Pendel și copiii iau Toyota și pornesc spre școală, la stînga, apoi la dreapta, iar la stînga la vale, pe panta abruptă spre șoseaua principală, Hannah mîncîndu-și cornul și Mark luptîndu-se să-și termine temele, în ciuda hopurilor, iar Pendel zicînd: îmi pare rău pentru graba de azi, copii, am a întîlnire foarte devreme cu tipii care au banii, iar în sinea lui dorindu-și să nu fi fost atît de meschin față de Delgado.

Pe urmă o trecere pe contrasens, mulțumită celui *operativo* matinal, care le permite celor ce fac naveta din suburbii să folosească ambele benzi de circulație. Urmează zigzaguri primejdioase printre vehiculele în plină viteză, ca să ajungă din nou pe străduțele mărginite de case în stil american la fel ca a lor, pînă în satul din sticlă și plastic cu Charlie Pops, McDonald's și Kentucky Fried Chicken și cu bilciul unde și-a rupt Mark brațul la ciocnirea cu o mașină inamică, la ultimul 4 Iulie. Cînd au ajuns la spital, era plin de copii care se arseseră cu petarde.

Pendel caută iute prin buzunare o monedă pentru tînarul negru care vinde trandafiri la stop, pe urmă toți trei îl salută cu mîna pe bătrînul postat de șase luni în același colț de stradă, cu

aceeași pancartă în jurul gîtului, oferindu-și spre vînzare balan-soarul pentru două sute cincizeci de dolari. Din nou străzi lăturalnice. Îl duce pe Mark primul, traversînd infernul urît mirositor de la Manuel Espinoza Batista, prin fața Universității Naționale și trăgînd cu ochiul la picioarele lungi ale studentelor în bluze albe și cu cărțile sub braț, o privire spre tortul de nuntă care e cupola bisericii Del Carmen – Bună dimineată, Doamne – traversînd cu riscul vieții Via España și cotînd cu un suspin de ușurare pe Avenida Federico Boyd, apoi pe Vía Israel, ca să iasă în San Francisco, urmînd fluxul de mașini spre aeroportul Paitilla, bună dimineată din nou, doamnelor și domnilor narco-traficanți cu frumoasele voastre avioane particulare parcate printre gunoaie, imobile gata să se prăbușească, cîini vagabonzi și găini, dar acum te rog, puțin calm, atenție, respiră adînc, valul de atentate antisemite din America Latină n-a trecut neobservat: tinerii cu fețe împietrite de la intrarea liceului Albert Einstein nu știu de glumă, așa că vezi cum te porți. Mark, ajuns și el o dată devreme, sare din mașină și Hannah îi strigă:

– Ți-ai uitat asta, prostule!

Îi aruncă ghiozdanul. Mark se îndepărtează fără să-și permită vreo demonstrație de afecțiune, nici măcar o fluturare din mînă, ca nu cumva colegii lui s-o interpreteze ca pe un semn de părere de rău.

Și din nou în zăpăceala circulației, urletele agasate ale sirenelor poliției, scrișnetul și vailerul buldozerelor și al ciocanelor pneumatice, toată cacofonia, zgomotul și protestele absurde ale unui oraș tropical din lumea a treia, nerăbdător să moară sufocat, înapoi la cerșetori, la estropiați și la vînzătorii de prosoape, de flori, de căni și de biscuiți, care te asaltează la fiecare stop – Hannah, coboară geamul. Unde-ai pus cutia cu monede? – azi e rîndul senatorului fără picioare, cu părul alb, care se propulsează în cărucior, după el al frumoasei mame negre, care-și ține copilașul vesel pe șold, cincizeci de cenți mamei și un semn cu mîna copilașului și uite că apare băiatul în cirje care plînge, cu un picior îndoit sub el ca o banană răscoaptă, oare plînge cît e ziua de lungă sau doar la orele de vîrf? Hannah îi dă și lui o monedă.

Apoi, pentru scurt timp, drum liber cît urcă în viteză dealul spre Maria Immaculada, unde măicuțele cu fața cenușie se agită în jurul autobuzelor școlare din curtea din fața școlii – *Señor Pendel, buenos días! Și buenos días, soră Piedad! Buenos días, soră Imelda!* – și, Hannah, n-ai uitat de banii pentru cheta în cinstea sfintului de azi, care-o fi el? A uitat, la fel de toantă ca și frate-său, uite cinci dolari, dragă, ai tot timpul și îți doresc o zi bună. Hannah, care e grăsuță, îi dă tatălui ei un pupic umed pe obraz și pleacă în căutarea Sarei, prietena la cataramă din aceea săptămînă, în timp ce un polițist obez și zîmbitor, cu un ceas de aur la mînă, arată de parcă ar fi Moș Crăciun.

Nimeni nu are nimic de zis, gîndește Pendel aproape mulțumit, privind-o pe Hannah cum dispare în mulțime. Nici copiii, nimeni. Nici chiar eu. Un băiat evreu, care nu e un băiat evreu, o fetiță catolică, nici ea o fetiță catolică, și toată lumea consideră că așa e normal. Îmi pare rău c-am fost grosolan cu Delgado cel fără de pereche, draga mea, dar azi nu e ziua în care fac fapte bune.

După care, bucurîndu-se de propria-i tovarășie, Pendel se angajează din nou pe autostradă și pune o casetă cu muzică de Mozart. Dar, ca de fiecare dată cînd e singur, atenția lui crește. Se asigură mașinal că portierele sînt încuiate și e atent ca nu cumva să întilnească vreun răufăcător specializat în circulație, vreun copoi sau vreun alt personaj periculos. Numai că nu e cu adevărat îngrijorat. Timp de cîteva luni după invazia americană, oameni înarmați au păstrat pacea în Panama. Dacă azi cineva ar scoate revolverul în mijlocul unui ambuteiaj, imediat s-ar trezi ținta focurilor din toate celelalte mașini, în afară de cea a lui Pendel.

Un soare arzător, ascuns pînă atunci după unul dintre mulții zgîrie-nori în construcție, îl lovește brusc în ochi, umbrele se indesesc, vacarmul orașului se intensifică. O coadă de curcubeu străpunge obscuritatea clădirilor ce abia se țin pe picioare de pe străzile înguste pe care trebuie să meargă. Chipurile de pe trotuar reflectă originea lor africană, indiană, chineză și metisă. Panama e mîndră de varietatea ființelor omenești și a păsărilor ei, lucru care îi bucură în fiecare zi inima lui Pendel, hibrid și el.

Unii sînt descendenți din sclavi, alții ca și cum ar fi, căci strămoșii lor au fost expediați aici cu zecile de mii, ca să muncească, iar uneori să moară, pentru Canal.

Drumul se lărgește. Reflux și lumină palidă deasupra Pacificului. Insulele cenușii, de cealaltă parte a golfului, par niște munți din China, văzuți din depărtare, suspendați în ceața crepusculară. Pendel își dorește din tot sufletul să se ducă acolo. Poate că din cauza Louisei, ale cărei angoase, exprimate cu voce tare, îl macină. Sau pentru că zărește deja, în fața lui, virful roșu ca singele al blocului în care se află banca și care pare că se joacă de-a cine-i mai înalt cu vecinii lui, la fel de hidoși ca și el. Vreo zece vapoare plutesc într-un șir fantomatic deasupra liniei orizontului invizibil, arzînd gazul cît așteaptă să intre în Canal. Într-un elan de empatie, Pendel simte plictiseala vieții la bord. Se vede transpirînd pe puntea nemișcată, lungit într-o cabină urît mirositoare, printre trupuri străine și vapori de benzină. Pentru mine s-a terminat cu timpii morți, își promite, cutremurîndu-se. Gata. Pentru tot restul zilelor lui, Harry Pendel va profita din plin de fiecare oră din fiecare zi, asta e sigur. Întrebați-l pe unchiul Benny, unde-o fi el.

Cînd intră pe maiestuoasa Avenida Balboa, are sentimentul că și-a luat zborul. La dreapta se află Ambasada Statelor Unite, mai mare decît palatul prezidențial, mai mare chiar decît banca. Dar, în clipa asta, nu e mai impresionantă decît Louisa. Problema mea e că vād totul prea în mare, îi explică el ei în timp ce intră în curtea băncii. Dacă n-ar fi fost așa, nu aș fi nimerit în buclucul în care mă aflu acum, nu m-aș fi închipuit niciodată proprietar de terenuri, nu aș fi datorat o groază de bani pe care nu-i am și nu l-aș mai ciupi de fund pe Ernie Delgado sau pe oricine altcineva pe care tu îl consideri statuia moralității. Cu regret, închide radioul, se întinde spre spatele mașinii, scoate de pe un umeraș haina – a ales-o pe cea albastru-închis – o îmbracă și și aranjează, în oglinda retrovizoare, cravata Denman & Goddard. Un băiat în uniformă păzește cu un aer sumbru intrarea din sticlă. Are un pistol-mitralieră cu pat rabatabil și salută pe oricine poartă costum.

– Don Eduardo, ce mai faci, monseñor? strigă Pendel în engleză, făcînd semn cu mîna.

Băiatul se topește de încântare.

– Bună dimineața, domnule Pendel, răspunde el cu singurele cuvinte englezești pe care le știe.

Pentru un croitor, Harry Pendel are un fizic neașteptat de impozant. Poate că e conștient de acest lucru, căci pășește cu un aer de forță reținută. E înalt și bine făcut, cu părul cărunt tuns scurt. Are pieptul lat și umerii robuști și lăsați ai unui boxer, dar mersul îi este demn și măsurat. Mîinile lui, la început ușor îndoite de-a lungul corpului, se unesc cuminiți la spate, ca și cum ar trece în revistă o gardă de onoare sau ar sta, stoic, în fața unui pluton de execuție (în imaginația lui, Pendel a trecut prin amîndouă situațiile). O singură cută la spatele hainei e tot ce își permite. A botezat-o Legea lui Braithwaite.

Dar pe fața lui, care arată cei patruzeci de ani pe care îi are, se pot citi cel mai bine entuziasmul și bucuria de a trăi. Privirea ochilor lui de un albastru-deschis strălucește de o inocență însoțită. Pe buzele lui, chiar și închise, se citește un surîs deschis și cald. Cînd îl surprinzi, parcă te simți mai bine.

În Panama, Oamenii Importanți au ca secretare niște negrese superbe, în uniforme albastre, severe, de taxatoare de autobuz. Ușile birourilor lor sînt din panouri blindate acoperite cu lemn de tec amazonian, cu clanțe din aramă care se deschid doar la o comandă din interior, pentru ca Oamenii Importanți să nu fie răpiți. Încăperea în care lucra Ramón Rudd, la etajul șaisprezece, era uriașă și modernă, cu ferestre colorate din podea și pînă în plafon, ferestre ce dădeau spre golf, și un birou de dimensiunile unui teren de tenis. Ramón Rudd stătea agățat parcă la un capăt al lui, ca un șoarece foarte mic prins de o plută enormă. Scund și dolofan, cu falci albăstrii, cu părul negru lins și cu niște favoriți negri-albăstrii, avea ochi strălucitori și lacomi. Ca să exerseze, ținea să vorbească pe nas, englezește. Plătise o groază de bani ca să i se facă arborele genealogic și pretindea că se trage din aventurieri scoțieni, eșuați în acele locuri în urma dezastrului navei *Darién*. Cu șase săptămîni în urmă, își comandase un kilt în culorile familiei Rudd, ca să poată lua parte la o serată dansantă scoțiană la Clubul Unión. Ramón Rudd îi datora lui

Pendel zece mii de dolari pentru cinci costume. Pendel îi datora o sută cincizeci de mii de dolari lui Rudd, care adăuga cu generozitate la această sumă dobînzile neplătite, motiv pentru care datoria creștea văzînd cu ochii.

– O bomboană cu mentă? întrebă Rudd, împingînd spre el o tavă de aramă cu niște dulciuri în ambalaj verde.

– Mulțumesc, Rămón, spuse Pendel, dar nu se servi.

Ramón luă una.

– De ce mai plătești atîția bani unui *avocat*? întrebă Rudd, după o scurtă tăcere, timp în care supse bomboana și fiecare se lamenta în sinea lui în legătură cu ultimele bilanțuri contabile ale orezării.

– Mi-a zis că o să-l mituiască pe judecător, explică Pendel cu umilința unui vinovat care se justifică. Spunea că sînt prieteni. Că e mai bine să nu mă amestec.

– Atunci de ce-a amînat judecătorul audierile, dacă avocatul tău l-a mituit? se miră Rudd. De ce nu ți-a dat ție apa, așa cum a promis?

– Fiindcă nu mai era același judecător, Ramón. După alegeri, a fost numit un nou judecător și mita nu era transferabilă de la cel vechi la cel nou. Judecătorul cel nou lasă afacerea să treneze, ca să vadă care parte vine cu oferta cea mai mare. Grefierul spune că nici judecătorul ăsta nu e mai integru decît cel vechi, așa că, normal, tariful lui e mai ridicat. Scrupulele sînt scumpe în Panama, spune el. Și lucrurile se înrăutățesc pe zi ce trece.

Ramón Rudd își scoase ochelarii, suflă peste lentile, le lustrui cu o bucată de piele de căprioară pe care o scosese din buzunarul de sus al costumului Pendel & Braithwaite, după care își fixă cei doi cercei aurii de urechile lui mici și lucioase.

– De ce nu mituiesti pe cineva la Ministerul Agriculturii? întrebă el cu un aer de răbdare superioară.

– Am încercat, Ramón, dar cei de acolo sînt suflete nobile. Zic că i-a mituit deja cealaltă parte și că n-ar fi cinstit să-și schimbe poziția.

– Nu poate administratorul tău să aranjeze ceva? Îi plătești un salariu uriaș. De ce nu se ocupă el?

– Sincer să fiu, Ramón, Angelo e uneori cam lasă-mă să te las, spuse Pendel, căruia îi plăcea, citeodată, să vorbească mai